

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

28 päivänä marraskuuta 2006 *

Asiassa C-413/04,

jossa on kyse EY 230 artiklaan perustuvasta kumoamiskanteesta, joka on nostettu 23.9.2004,

Euroopan parlamentti, asiamiehinnään A. Baas ja U. Rösslein, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

jota tukee

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinnään J. Sack ja P. Van Nuffel, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään A. Lopes Sabino ja M. Bishop,

vastaajana,

jota tukevat

Viron tasavalta, asiamiehenään L. Uibo, ja

Puolan tasavalta, asiamiehinään M. Węglarz, T. Nowakowski ja T. Krawczyk,

väliintulijoina,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, R. Schintgen, P. Kūris ja E. Juhász sekä tuomarit K. Schiemann (esittelevä tuomari), J. Makarczyk, G. Arestis, A. Borg Barthet, A. Ó Caoimh ja L. Bay Larsen,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.3.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 1.6.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Euroopan parlamentti vaatii kanteellaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY muuttamisesta tiettyjen säännösten Viroon soveltamisen osalta 28.6.2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/85/EY (EUVL L 236, s. 10; jäljempänä riidanalainen direktiivi) kumoamista.

- 2 Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19.12.1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/92/EY (EYVL 1997, L 27, s. 20) tuli voimaan 19.2.1997. Se oli saatettava osaksi kansallista oikeutta viimeistään 19.2.1999.

- 3 Kymmenen uuden jäsenvaltion, mukaan lukien Viron tasavallan, liittymisestä Euroopan unioniin tehty sopimus allekirjoitettiin 16.4.2003 (EUVL 2003, L 236, s. 17; jäljempänä vuoden 2003 liittymissopimus). Kuten mainitun sopimuksen 1 artiklan 2 kohdasta ilmenee, tätä liittymistä koskevat ehdot ja liittymisen vuoksi niihin sopimukseen tehtävät mukautukset, joihin unioni perustuu, ovat kyseiseen sopimukseen liitettyssä asiakirjassa, joka on erottamaton osa tätä sopimusta (jäljempänä vuoden 2003 liittymisasiakirja).
- 4 Vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI määrätään Viron tasavaltaan sovellettavista siirtymätoimenpiteistä muun muassa direktiivin 96/92 soveltamisen osalta.
- 5 Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92 kumoamisesta 26.6.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/54/EY (EUVL L 176, s. 37) annettiin EY 47 artiklan 2 kohdan, EY 55 artiklan ja EY 95 artiklan perusteella.
- 6 Euroopan unionin neuvosto antoi riidanalaisen direktiivin tiettyjen direktiivin 2003/54 säännösten soveltamisen lykkäämiseksi Viron tasavallan osalta siirtymätoimenpiteenä. Kyseinen direktiivi annettiin vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella.
- 7 Kanteensa tueksi Euroopan parlamentti väittää yhtäältä, ettei riidanalaista direktiiviä voitu pätevästi antaa mainitun 57 artiklan perusteella, ja toisaalta, ettei kyseisessä direktiivissä ole noudatettu EY 253 artiklassa määrättyä perusteluvollisuutta.

- 8 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 21.12.2004 ja 9.3.2005 antamilla määräyksillä Euroopan yhteisöjen komissio hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan parlamentin vaatimuksia ja Viron tasavalta ja Puolan tasavalta hyväksyttiin väliintulijoiksi tukemaan neuvoston vaatimuksia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Vuoden 2003 liittymissopimus

- 9 Vuoden 2003 liittymissopimuksen 2 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään seuraavaa:

”2. Tämä sopimus tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004 – –.

3. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa määrätään, unionin toimielimet voivat ennen liittymistä toteuttaa liittymisasiakirjan 6 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa, 6 artiklan 6 kohdan toisessa alakohdassa, – – 38 artiklassa, 39 artiklassa, 41 artiklassa, 42 artiklassa ja 55–57 artiklassa [ja] kyseisen asiakirjan liitteissä III–XIV – – tarkoitetut toimenpiteet. Nämä toimenpiteet tulevat voimaan vasta tämän sopimuksen voimaantulopäivänä ja edellyttäen, että se tulee voimaan.”

- 10 Vuoden 2003 liittymisasiakirjan 20 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän asiakirjan liitteessä II luetellut säädökset mukautetaan siten kuin siitä määrätään kyseisessä liitteessä.”

11 Saman asiakirjan 21 artiklassa todetaan seuraavaa:

”Tämän asiakirjan liitteessä III lueteltujen säädösten mukautukset, jotka ovat tarpeen liittymisen vuoksi, laaditaan kyseisessä liitteessä lueteltujen suuntaviivojen mukaisesti sekä 57 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen ja siinä määrättyin edellytyksin.”

12 Mainitun asiakirjan 24 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän asiakirjan liitteissä V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII ja XIV lueteltuja toimenpiteitä sovelletaan uusien jäsenvaltioiden osalta kyseisissä liitteissä määrättyin edellytyksin.”

13 Vuoden 2003 liittymisasiakirjan 55 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Neuvosto voi 1 päivään toukokuuta 2004 mennessä toteuttaa yksimielisesti komission ehdotuksesta uuden jäsenvaltion asianmukaisesti perustellusta pyynnöstä toimenpiteitä, jotka merkitsevät väliaikaista poikkeusta toimielinten 1 päivän marraskuuta 2002 ja liittymissopimuksen allekirjoittamispäivän välisenä aikana antamista säädöksistä.”

14 Mainitun asiakirjan 57 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Jos toimielinten ennen liittymistä antamia säädöksiä on mukautettava liittymisen johdosta ja jos tarvittavista mukautuksista ei ole määrätty tässä asiakirjassa tai sen liitteissä, kyseiset mukautukset tehdään 2 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen. Kyseiset mukautukset tulevat voimaan liittymisestä alkaen.

2. Tätä varten tarvittavat tekstit laatii joko neuvosto määräenemmistöllä komission ehdotuksesta tai komissio, riippuen siitä, kumpi näistä kahdesta on antanut alkuperäiset säädökset.”

15 Heti alkuun on tarkennettava, että vaikka mainitun 57 artiklan ranskankielinen versio antaa ymmärtää, että kyseisen määräyksen perusteella tehtävät mukautukset on tehtävä ennen liittymistä (avant l’adhésion), mainittu ajallinen rajoitus ei todellisuudessa, kuten kyseisen määräyksen muista kieliversioista ilmenee, koske mahdollisuutta turvautua 57 artiklaan vaan muutettavien toimien antamispäivää (ks. vastaavasti Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyssä asiakirjassa (EYVL 1994, C 241, s. 21; jäljempänä vuoden 1994 liittymisasiakirja) olevan samanlaisen määräyksen osalta asia C-259/95, parlamentti v. neuvosto, tuomio 2.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5303, 12–22 kohta)).

16 Vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI on seuraava tarkennus:

”Virossa ei sovelleta direktiivin 96/92/EY 19 artiklan 2 kohtaa ennen 31 päivää joulukuuta 2008.”

17 Vuoden 2003 liittymissopimuksen päätöisasiakirjaan liitetystä viidentoista jäsenvaltion yhteisessä julistuksessa nro 8, jonka otsikkona on ”Julistus öljyliuskeesta ja sähkön sisämarkkinoi[sta ja] – – direktiivistä 96/92/EY (sähködirektiivi): Viro” (jäljempänä julistus nro 8), todetaan seuraavaa:

”Unioni seuraa tiiviisti, että Viro täyttää sitoumuksensa erityisesti energian sisämarkkinoihin valmistautumisen jatkamisen osalta (öljyliuskealan rakenneuudis-

tus, sähköalan rakenneuudistus, lainsäädäntö, energiamarkkinoiden tarkastuslaitoksen vahvistaminen jne.).

Unioni haluaa kiinnittää Viron huomion Lissabonissa ja Barcelonassa pidettyjen Eurooppa-neuvoston kokousten päätelmiin, joissa kehoitetaan nopeuttamaan muun muassa sähkö- ja kaasumarkkinoiden avaamista kilpailulle, jotta näillä aloilla saadaan aikaan täysin toimivat sisämarkkinat. Unioni panee merkille aiemmat lausumat, jotka Viro antoi tästä asiasta 27 päivänä toukokuuta 2002 liittymisneuvottelujen yhteydessä. Toimivien sähkön sisämarkkinoiden nopean toteuttamisen tarpeellisuudesta huolimatta unioni panee merkille, että Viro ei ole vielä ottanut kantaa alan lainsäädännön tulevaan kehitykseen. Unioni tunnustaa tässä yhteydessä öljyliuskealan rakenneuudistukseen liittyvän erityistilanteen, joka vaatii erityisiä toimia vuoden 2012 loppuun asti, ja toteaa tarpeen avata asteittain Viron sähkömarkkinat muiden kuin kotitalousasiakkaiden osalta tuohon ajankohtaan mennessä.

Unioni toteaa, että kilpailun mahdollisen vääristymisen rajoittamiseksi sähkön sisämarkkinoilla saattaa olla tarpeen soveltaa suojajärjestelyjä, kuten direktiivin 96/92/EY vastavuoroisuuslauseketta.

Komissio tarkkailee huolellisesti sähköntuotannon kehitystä ja mahdollisia sähkömarkkinoiden muutoksia Virossa ja sen naapurimaissa.

Jokainen jäsenvaltio voi vuodesta 2009 lähtien pyytää komissiolta, että se arvioisi sähkömarkkinoiden kehitystä Itämeren alueen maissa, sanotun kuitenkin rajoittamatta edellä sanotun soveltamista. Tämän arvioinnin perusteella ja ottaen täysin huomioon öljyliuskean ainutlaatuisuuden ja sen louhintaan, tuotantoon ja

kulutukseen liittyvät sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat Virossa sekä ottaen huomioon yhteisön tavoitteet sähkömarkkinoilla, komissio esittää soveltuvia suosituksia sisältävän kertomuksen neuvostolle.”

Johdettu oikeus

18 Direktiivin 96/92 19 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sähkömarkkinoidensa avaamiseksi, jotta sopimuksia voidaan tehdä 17 ja 18 artiklassa esitettyjen edellytysten mukaisesti ainakin tietylle merkittävälle tasolle asti, joka on ilmoitettava komissiolle vuosittain.

Kansallisten markkinoiden osuus on laskettava sen perusteella, mikä on yhteisöosuus yli 40 gigawattituntia vuodessa kuluttavien [loppukäyttäjien] kuluttamasta sähköstä (sähkönkäyttöpaikkakohtaisesti ja omavarainen tuotanto mukaan lukien).

Komissio laskee keskimääräisen yhteisöosuuden jäsenvaltioiden sille säännöllisesti toimittamien tietojen perusteella. Komissio julkaisee keskimääräisen yhteisöosuuden ja määrittelee markkinoiden avautumisasteen Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä kunkin vuoden marraskuuhun mennessä antaen kaikki asianmukaiset laskentaperusteita selventävät tiedot.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua kansallisten markkinoiden osuutta kasvatetaan asteittain kuuden vuoden ajanjakson kuluessa. Kasvu lasketaan alentamalla 1 kohdassa tarkoitettu määrältään 40 gigawattituntia olevan yhteisökulutuksen raja 20 gigawattitunnin vuotuisen sähkönkulutuksen tasolle kolmen vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta ja 9 gigawattitunnin vuotuisen sähkönkulutuksen tasolle kuuden vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta.

3. Jäsenvaltioiden on määriteltävä alueellansa olevat asiakkaat, jotka edustavat 1 ja 2 kohdassa määriteltyjä osuuksia ja joilla on oikeus tehdä sähköä koskevia sopimuksia 17 ja 18 artiklan mukaisesti edellyttäen, että kaikki yli 100 gigawattituntia vuodessa (sähkönkäyttöpaikkaakohtaisesti ja omavarainen tuotanto mukaan lukien) kuluttavat loppukäyttäjät luetaan edellä tarkoitettuun luokkaan.

Jos sähkönjakeluyhtiöitä ei ole jo tämän kohdan perusteella määritelty vaatimukset täyttäväksi asiakkaita, niillä on oikeus tehdä sopimuksia 17 ja 18 artiklan edellytysten mukaisesti sitä sähkömäärää vastaava määrä, jonka niiden jakeluverkon alueella vaatimukset täyttäväksi määritellyt asiakkaat kuluttavat, toimittaakseen sähköä kyseisille asiakkaille.

4. Jäsenvaltioiden on julkaistava vuosittain 31 päivään tammikuuta mennessä määrittelyperusteet vaatimukset täyttävillä asiakkaille, jotka voivat tehdä sopimuksia 17 ja 18 artiklassa esitetyillä edellytyksillä. – –”

¹⁹ Direktiivin 2003/54 33 perustelukappaleessa tarkennetaan, että ”[k]oska direktiiviin 96/92/EY tehdään huomattavia muutoksia, on selkeyden vuoksi ja asian järjestykseksi syytä laatia uudelleen kyseiset säännökset1”.

20 Mainitun direktiivin 29 artiklan toisessa kohdassa säädetään tältä osin seuraavaa: ”[k]umotaan direktiivi 96/92/EY 1 päivästä heinäkuuta 2004 alkaen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden velvoitteita noudattaa määräaikoja mainitun direktiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen soveltamiseksi. Viittaukset kumottuun direktiiviin on käsitettävä viittauksiksi tähän direktiiviin, ja niitä luettaessa on käytettävä liitteessä B olevaa vastaavuustaulukkoa”. Mainitun vastaavuustaulukon mukaan direktiivin 2003/54 21 artikla vastaa direktiivin 96/92 19 artiklaa.

21 Direktiivin 2003/54 21 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Markkinoiden avaaminen ja vastavuoroisuus

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että vaatimukset täytettäviä asiakkaita ovat:

- a) 1 päivään heinäkuuta 2004 asti direktiivin 96/92/EY 19 artiklan 1–3 kohdassa tarkoitetut, vaatimukset täyttävät asiakkaat; jäsenvaltioiden on julkaistava vuosittain 31 päivään tammikuuta mennessä vaatimukset täyttävien asiakkaiden määrittelyperusteet,
- b) viimeistään 1 päivästä heinäkuuta 2004 alkaen kaikki muut kuin kotitalousasiakkaat,
- c) 1 päivästä heinäkuuta 2007 alkaen kaikki asiakkaat.

– _”

- 22 Kyseisen direktiivin 30 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 1.7.2004.

Riidanalainen direktiivi

- 23 Viron tasavalta esitti vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklaan viittaamalla komissiolle 17.9.2003 päivätyllä kirjeellä pyynnön, joka koski direktiivin 2003/54 muuttamista siten, että huomioon otetaan samanaikaisesti kyseiselle jäsenvaltiolle vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI myönnetty poikkeus direktiivin 96/92 19 artiklan 2 kohdan osalta ja julistus nro 8.
- 24 Komissio laati 27.4.2004 ehdotuksen direktiiviksi, jolla oli tarkoitus lykätä siirtymätoimenpiteenä direktiivin 2003/54 tiettyjen säännösten täytäntöönpanemista Viron tasavallan osalta (KOM/2004/318 lopullinen). Kyseinen ehdotus perustui EY 47 artiklan 2 kohtaan, EY 55 artiklaan ja EY 95 artiklaan.
- 25 Vaikka riidanalaisessa direktiivissä vahvistettiin mainittu ehdotus, joka siinä toistettiin olennaisilta osin, neuvosto antoi kyseisen direktiivin 28.6.2004 kuitenkin vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella. Neuvoston pääsihteeri ilmoitti parlamentille kyseisen direktiivin antamisesta 9.7.2004 päivätyllä kirjeellä.
- 26 Mainitussa kirjeessä tarkennettiin, että ”kun otetaan huomioon liittymissopimuksen ja [tämän ehdotuksen] välinen yhteys ja kun otetaan huomioon tarve antaa [kyseinen säädös] ajoissa ja joka tapauksessa ennen 1.7.2004, direktiivin 2003/54 täytäntöönpanopäivämäärä – –, neuvosto on päättänyt vahvistaa oikeudelliseksi perustaksi [vuoden 2003 liittymisasiakirjan] 57 artiklan – –, eikä kyseinen oikeudellinen perusta edellytä Euroopan parlamentin osallistumista lainsäädäntömenettelyyn”.

27 Riidanalaisen direktiivin 1 artiklan mukaan direktiivin 2003/54 26 artiklaan lisätään 3 kohta, jossa säädetään seuraavaa:

”Virolle myönnetään tilapäinen poikkeus 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdan soveltamisesta 31 päivään joulukuuta 2012. Viron on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sähkömarkkinoidensa avaamisen varmistamiseksi. Avaaminen toteutetaan viiteajanjaksona asteittain siten, että markkinat ovat täysin avatut 1 päivään tammikuuta 2013 mennessä. Markkinoiden avaamisasteen on 1 päivänä tammikuuta 2009 oltava vähintään 35 prosenttia kulutuksesta. Viron on ilmoitettava komissiolle vuosittain vähimmäiskulutuskäytöt, jotka oikeuttavat loppukäyttäjät vaatimukset täyttävän asiakkaan asemaan.”

28 Riidanalaisen direktiivin ensimmäisessä, toisessa, kolmannessa, neljännessä, seitsemännessä ja kahdeksannessa perustelukappaleessa tarkennetaan seuraavaa:

”1) Viro vetosi liittymisneuvotteluissa sähköalansa erityispiirteisiin ja pyysi siirtymäaikaa – – direktiivin 96/92/EY – – soveltamiselle.

2) [Vuoden 2003 I] liittymisasiakirjan liitteessä VI Virolle myönnetään direktiivin 96/92/EY markkinoiden asteittaista avaamista koskevan 19 artiklan 2 kohdan soveltamiselle siirtymäaika 31 päivään joulukuuta 2008.

3) – – julistuksessa nro 8 tunnustetaan lisäksi, että Viron öljyliuskealan rakenneuudistukseen liittyvä erityistilanne vaatii erityisiä toimia vuoden 2012 loppuun asti.

- 4) Direktiivi 96/92/EY on korvattu direktiivillä 2003/54/EY, joka on pantava täytäntöön 1 päivään heinäkuuta 2004 mennessä ja jolla nopeutetaan sähkömarkkinoiden avaamista.

--

- 7) Öljyliuske on Viron ainoa kotimainen energianlähde, ja sen kansallinen tuotanto vastaa lähes 84:ää prosenttia maailmanlaajuisesta tuotannosta. Tällä kiinteällä polttoaineella tuotetaan 90 prosenttia Virossa tuotetusta sähköstä. Alalla on siis suuri strateginen merkitys Viron energiansaannin kannalta.

- 8) Uuden poikkeuksen myöntäminen ajanjaksolle 2009–2012 takaa voimalaitosinvestointien varmuuden ja siten myös Viron energiansaannin varmuuden samalla kun se mahdollistaa näiden laitosten aiheuttamien vakavien ympäristöongelmien ratkaisemisen.”

Kanne

- 29 Parlamentti vetoaa kanteensa tueksi kahteen kanneperusteeseen, joista ensimmäinen koskee riidanalaisen direktiivin oikeudellisen perustan virheellisyyttä ja toinen perusteluvollisuuden noudattamatta jättämistä.

Ensimmäinen kanneperuste

- 30 Parlamentti väittää ensimmäisellä perusteellaan, että riidanalaista direktiiviä, jolla otetaan käyttöön siirtymäajan poikkeuksia direktiivin 2003/54 soveltamisen osalta, ei voitu pätevästi antaa vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella vaan se olisi pitänyt antaa EY:n perustamissopimuksessa määrättyä tavanmukaista lainsäädäntömenettelyä noudattaen eli tässä tapauksessa EY 47 artiklan 2 kohdan, EY 55 artiklan ja EY 95 artiklan perusteella, jotka olivat direktiivin 2003/54 antamisen oikeudellisena perustana. Mainittu 57 artikla mahdollistaa näet ainoastaan sellaiset mukautukset, joiden johdosta toimielinten antamia säädöksiä voidaan soveltaa täysimääräisesti suhteessa liittyviin jäsenvaltioihin, eikä sen perusteella voida myöntää näitä säädöksiä koskevia siirtymäajan poikkeuksia.
- 31 Tältä osin on huomautettava, että kuten parlamentti on korostanut, vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan sanamuodosta ilmenee, että kyseisessä määräyksessä annetaan oikeus sellaisten ”mukautusten” tekemiseen, jotka ovat liittymisen johdosta ”tarvittavia” mutta joista ei ole määrätty liittymisasiakirjassa tai sen liitteissä.
- 32 Kuten komissio on perustellusti korostanut, vuoden 2003 liittymisasiakirjan 20 ja 21 artiklasta, jotka muodostavat yhdessä mainitun asiakirjan kolmannen osan, jonka otsikko on ”Pysyvät määräykset”, I osaston, jonka otsikkona on puolestaan ”Toimielinten antamia säädöksiä koskevat mukautukset”, ilmenee, että ”mukautukset”, joihin kyseisissä artikloissa viitataan, ovat lähtökohtaisesti muutoksia, jotka ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että toimielinten säädöksiä sovelletaan täysimääräisesti uusiin jäsenvaltioihin, ja joiden tarkoituksena on tästä näkökulmasta katsoen täydentää pysyvästi mainittuja säädöksiä.
- 33 Tällaisten ”mukautusten” piiriin eivät sitä vastoin normaalisti kuulu yhteisöjen toimien soveltamista koskevat väliaikaiset poikkeukset, joista määrätään omalta osaltaan vuoden 2003 liittymisasiakirjan 24 artiklassa, joka on mainitun asiakirjan neljännen osan, jonka otsikkona on ”Väliaikaiset määräykset”, I osastossa, jonka otsikkona on ”Siirtymätoimenpiteet”.

- 34 Minkään perusteella ei kuitenkaan voida katsoa, että mukautuksen käsite olisi ymmärrettävä eri tavalla sen mukaan, käytetäänkö sitä vuoden 2003 liittymisasiakirjan 20 ja 21 artiklan yhteydessä vai saman asiakirjan 57 artiklan yhteydessä. Mainitussa 21 artiklassa viitataan lisäksi itsessään 57 artiklan määräyksiin siltä osin kuin on kyse siitä, mitä menettelyä noudattaen ja millä edellytyksin siinä määrätty mukautukset on laadittava, kun taas 57 artikla, jossa viitataan mukautuksiin, joista ”ei ole määrätty [liittymis]asiakirjassa ja sen liitteissä”, antaa puolestaan ymmärtää, että kyseisen määräyksen perusteella tehtävät mukautukset ovat samantyyppisiä kuin ne, joista määrätään etenkin mainitun asiakirjan 20 ja 21 artiklassa.
- 35 Lisäksi väliaikaisten poikkeusten myöntäminen pian tapahtuvaa liittymistä ajatellen on, kuten parlamentti ja komissio ovat perustellusti korostaneet, erään vuoden 2003 liittymisasiakirjan toisen määräyksen eli sen 55 artiklan erityisenä kohteena, ja tältä osin on vaikea ajatella, että mainitun asiakirjan allekirjoittaneiden tarkoituksena olisi ollut määrätä kahdesta eri määräyksestä saman säädöksen antamisen mahdollistamiseksi.
- 36 Näin on varsinkin, kun mainitun 55 artiklan mukaan tällaiset väliaikaiset poikkeukset myönnetään edellytyksin, jotka ovat paljon tiukempia kuin ne, joista 57 artiklassa määrätään mukautustoimenpiteiden toteuttamiseksi. Yhtäältä näet kyseisen 55 artiklan mukaan poikkeukset ovat mahdollisia ainoastaan sellaisten yhteisön säädösten osalta, jotka on annettu 1.11.2002 (liittymisneuvottelujen päättämispäivä) ja 16.4.2003 (vuoden 2003 liittymissopimuksen allekirjoittamispäivä) välisenä aikana. Toisaalta tällaisen poikkeuksen myöntäminen edellyttää neuvoston yksimielisyyttä.
- 37 Edellä olevasta seuraa, että toimenpiteet, jotka voidaan toteuttaa vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella, ovat lähtökohtaisesti vain mukautuksia, joita tehdään, jotta yhteisön aikaisempia säädöksiä voidaan soveltaa uusissa jäsenvaltioissa, mutta eivät mitään muita muutoksia (ks. vastaavasti vuoden 1994 liittymisasiakirjaan sisältyvän samanlaisen määräyksen osalta em. asia parlamentti v. neuvosto, tuomion 14 ja 19 kohta), eivätkä etenkään väliaikaisia poikkeuksia.

- 38 Tästä seuraa, että yhteisön säädöksen säännösten soveltamisen osalta tehtyjä väliaikaisia poikkeuksia, joiden ainoana tarkoituksena ja tavoitteena on lykätä tilapäisesti asianomaisen yhteisön säädöksen tosiasiallista soveltamista uuteen jäsenvaltioon, ei lähtökohtaisesti voida pitää mainitun asiakirjan 57 artiklassa tarkoitettuina ”mukautuksina”.
- 39 Esillä olevassa asiassa on kuitenkin huomattava, että vaikka riidanalaisen direktiivin tarkoituksena on tosin lykätä tilapäisesti direktiivin 2003/54 tiettyjen säännösten tosiasiallista soveltamista Viron tasavaltaan, tietyt siinä olevat toimenpiteet ovat tältä kannalta katsottuna lisäksi myös sellaisia mukautustoimenpiteitä, jotka ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että direktiiviä 2003/54 sovelletaan täysimääräisesti kyseiseen jäsenvaltioon.
- 40 Tästä on kyse niiden toimenpiteiden osalta, joilla on tarkoitus ottaa huomioon direktiivillä 2003/54 käyttöön otetussa kehyksessä Viron tasavallalle aikaisemmin vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI myönnetty siirtymätoimenpide direktiivin 96/92 osalta. Seuraavaksi esitettävät seikat perustelevat tällaisen päätelmän.
- 41 Yhtäältä, kuten Viron hallitus ja komissio ovat perustellusti väittäneet ja toisin kuin neuvosto on katsonut, vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI oleva siirtymäajan poikkeus direktiivin 96/62 osalta ei ole tullut mitättömäksi siitä syystä, että kyseinen direktiivi on kumottu direktiivillä 2003/54.
- 42 On näet huomautettava ensinnäkin, että vuoden 2003 liittymisasiakirjan 10 artiklassa määrätään, että mainitun asiakirjan poikkeusmääräykset koskevat siirtymätoimenpiteinä sopimusten ja toimielinten antamien säädösten soveltamista. Saman asiakirjan 24 artiklassa tarkennetaan tältä osin, että niissä eri liitteissä, joihin

kyseisessä määräyksessä viitataan ja joihin kuuluu liite VI, lueteltuja toimenpiteitä sovelletaan uusien jäsenvaltioiden osalta kyseisissä liitteissä määrättyin edellytyksin. Saman asiakirjan 60 artiklan osalta on todettava, että siinä vahvistetaan, että mainitun asiakirjan liitteet ovat erottamaton osa tätä asiakirjaa.

- 43 Vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI olevista määräyksistä on siten tehty jäsenvaltioiden ja liittyvien valtioiden välinen sopimus, ja ne ovat primaarioikeuden määräyksiä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 31/86 ja 35/86, LAISA ja CPC España v. neuvosto, tuomio 28.4.1988, Kok. 1988, s. 2285, 12 kohta).
- 44 Toiseksi direktiivin 2003/54 33 perustelukappaleesta ja 29 artiklasta ilmenee, että kyseistä direktiiviä on pidettävä jatkeena direktiiville 96/92, joka siinä laaditaan uudelleen, ja näin on niiden muutosten ulottuvuuden johdosta, jotka sillä tehdään tähän viimeksi mainittuun selkeyden vuoksi ja asian järjeistämiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta direktiivissä 96/92 säädettyjä täytäntöönpanoa ja soveltamista koskevia määräaikoja.
- 45 Edellä olevan perusteella on katsottava, että vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI määrätty siirtymäajan poikkeus säilyttää täysimääräisesti tarkoituksensa soveltua direktiivillä 2003/54 käyttöön otettuun uuteen lainsäädännölliseen kehykseen, kuten Viron hallitus on perustellusti väittänyt.
- 46 Toisaalta tässä tilanteessa mainittu hallitus on väittänyt samalla tavalla perustellusti, että jos direktiivin 2003/54 21 artiklaa ei olisi mukautettu edellä mainitun siirtymäajan poikkeuksen ottamiseksi huomioon täysimääräisesti, kyseisen poikkeuksen vaikutukset ja jäsenvaltioille mainitusta 21 artiklasta johtuvat vaatimukset olisivat voineet olla keskenään ristiriidassa.

- 47 Vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteestä VI näet ilmenee, että Viron tasavalta on 31.12.2008 saakka vapautettu avaamasta sähkömarkkinoitaan direktiivin 96/92 19 artiklan 2 kohdassa säädetyn edellytyksin. Tämä merkitsee etenkin sitä, että tämän viimeksi mainitun säännöksen voimassa ollessa jäsenvaltioille asetettua velvoitetta taata siinä säädetyn edellytyksin sähkömarkkinoidensa avautumisaste, joka on lähes 35 prosenttia (ks. tältä osin sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä annetussa direktiivissä 96/92/EY määritellyn sähkömarkkinoiden avautumisastetta kuvaavan keskimääräisen yhteisöosuuden laskemisesta 19.12.2003 tehty komission tiedonanto (EYVL C 321, s. 51)), oli Viron tasavallan osalta lykätty 31.12.2008 saakka.
- 48 Koska direktiivin 2003/54 21 artiklan 1 kohdan a alakohdassa vain palautetaan mieleen ne vaatimukset, jotka jäsenvaltioille on jo aiheutunut direktiivin 96/92 19 artiklalla toteutetusta markkinoiden osittaisesta avaamisesta, on selvää, että tämän viimeksi mainitun säännöksen osalta vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI Viron tasavallalle myönnettyä poikkeusta sovelletaan ilman eri toimenpiteitä siltä osin kuin on kyse tästä uudesta 21 artiklan 1 kohdan a alakohdasta.
- 49 Direktiivin 2003/54 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa säädetään sitä vastoin, että jäsenvaltioilla on lisäksi velvollisuus avata markkinansa 1.7.2004 alkaen kaikkien muiden kuin kotitalousasiakkaiden osalta ja 1.7.2007 alkaen kaikkien asiakkaiden osalta. Mainitun 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa edellytetty asteittainen avaaminen on siis toteutettava jo ennen 1.1.2009 ja – kuten Viron hallitus on väittänyt ilman, että sitä olisi kiistetty – mainittu avautumisaste on lisäksi kummassakin näissä säännöksissä tarkoitettussa tapauksessa laajalti yli 35 prosenttia kulutuksesta.
- 50 Tämän perusteella ei voida kiistää, että sen Viron tasavallan saavuttaman myönnytyksen huomioon ottaminen, jota vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI oleva, direktiiviä 96/92 koskeva poikkeus merkitsee, vaati – jo yksin oikeusvarmuutta koskevien perustavanlaisten seikkojen perusteella – direktiivin 2003/54 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdan mukauttamista näiden säännösten johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi kyseisessä jäsenvaltiossa.

- 51 Tällainen mukautus edellytti siten ainakin direktiivin 2003/54 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdan säännösten soveltamisen lykkäämistä 31.12.2008 saakka Viron tasavallan osalta siten, että kyseisen jäsenvaltion hyväksi pidettiin voimassa vapautus, joka koskee sen sähkömarkkinoiden avaamista ennen 1.1.2009 ja joka sille oli myönnetty vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI määrätyn ehdoin.
- 52 Edellä olevasta seuraa, että siltä osin kuin riidanalaisessa direktiivissä on säädetty tällaisesta direktiivin 2003/54 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdan soveltamisen lykkäämisestä 31.12.2008 saakka, se voitiin pätevästi antaa vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella.
- 53 On kuitenkin todettava, ettei riidanalainen direktiivi ole rajoittunut olemaan vain tällainen toimenpide. Siinä on näet myönnetty Viron tasavallalle direktiivin 2003/54 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdan täytäntöönpanon osalta lisää siirtymäaikaa, joka jatkuu 31.12.2008 jälkeen ja kestää vuoden 2012 loppuun saakka, ja siinä säädetään tältä osin, että markkinat on avattava asteittain siten, että markkinoista on avattu 35 prosenttia 1.1.2009 ja ne on avattu täysin vuoden 2012 loppuun mennessä, ja siinä asetetaan tässä tarkoituksessa Viron tasavallalle velvollisuus ilmoittaa komissiolle vuosittain vähimmäiskulutuskäytöt, jotka oikeuttavat loppukäyttäjät vaatimukset täyttävän asiakkaan asemaan (jäljempänä yhdessä riidanalaisella direktiivillä käyttöön otetut lisäpoikkeukset).
- 54 Tällaisia lisäpoikkeuksia ei puolestaan voitu myöntää vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella.
- 55 Ei tosin voida väittää, kuten parlamentti on tehnyt, että tällaisella myöntämisellä poikettaisiin itse liittymisasiakirjasta sillä perusteella, että siinä on myönnetty Virolle ainoastaan siirtymäaika, joka päättyy vuoden 2008 lopussa.

- 56 On näet selvää, kuten Viron hallitus on perustellusti korostanut, että vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI oleva poikkeus kuuluu oikeudelliseen viitekehykseen, jossa direktiivillä 96/92 oli säädetty vasta markkinoiden avaamisesta pelkästään osittain, ja että päivämäärä 31.12.2008 on katsottu soveliaaksi kyseisen uuden jäsenvaltion sähkömarkkinoilla vallitsevasta erityistilanteesta aiheutuvien vaatimusten huomioon ottamiseksi juuri tähän osittaiseen avaamiseen nähden. Näin tehtäessä ei ole otettu mitenkään ennalta kantaa niihin säännöksiin, jotka mahdollisesti olisi annettava näiden samojen vaatimusten mukaisesti siinä tapauksessa, että mainittu säännöskokonaisuus kehittyy myöhemmin etenkin asianomaisten markkinoiden täydellisen avaamisen suuntaan.
- 57 Lisäksi on totta, että riidanalaisella direktiivillä Virolle näin myönnetty lisäsiirtymäaika vastaa selvästi, kuten Viron hallitus on korostanut, julistuksessa nro 8 omaksuttua lähestymistapaa. Mainitussa julistuksessa viitataan näet sähkömarkkinoiden avaamisen nopeuttamiseen lähitulevaisuudessa, ja siinä tunnustetaan etenkin tältä kannalta katsoen kyseisen uuden jäsenvaltion öljyliuskealan rakenneuudistukseen liittyvä erityistilanne, joka vaatii erityisiä toimia vuoden 2012 loppuun asti.
- 58 Tällainen unionin jäsenvaltioiden yhteiseen julistukseen, joka on liitetty vuoden 2003 liittymissopimuksen päätösasiakirjaan, sisältyvä kannanotto ei kuitenkaan voi, toisin kuin Viron hallitus on väittänyt, määrittää sitä oikeudellista perustaa, jota on käytettävä riidanalaisella direktiivillä käyttöön otettujen lisäpoikkeusten kaltaisten poikkeusten myöntämiseksi.
- 59 On todettava, että mainitut lisäpoikkeukset eivät kuulu vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklassa tarkoitetun mukautuksen käsitteen alaan, sellaisena kuin kyseistä käsitettä on tarkennettu tämän tuomion 31–38 kohdassa.

- 60 Mainitut riidanalaisella direktiivillä käyttöön otetut lisäpoikkeukset ovat näet toimenpiteitä, joiden ainoana tarkoituksena ja tavoitteena on, kuten suurimmalla osalla väliaikaisista poikkeuksista, lykätä tilapäisesti asianomaisen yhteisön säädöksen tosiasiallista soveltamista ja joiden antaminen edellyttää näin ollen poliittista harkintaa. Siitä tämän tuomion 39–52 kohdassa kyseessä olevasta poikkeuksesta poiketen, jonka tarkoituksena on puolestaan sisällyttää direktiivin 2003/54 omaan säännöskokonaisuuteen Viron tasavallan saavuttama vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI määrätty poikkeus, mainittuja lisäpoikkeuksia ei voida pitää välttämättöminä mainitun direktiivin täysimääräisen soveltamisen varmistamiseksi kyseiseen uuteen jäsenvaltioon nähden.
- 61 Tästä seuraa, että riidanalaisella direktiivillä käyttöön otettuja lisäpoikkeuksia ei ole voitu pätevästi antaa vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella.
- 62 Toisin kuin neuvosto on väittänyt, tästä ei kuitenkaan seuraa tältä osin oikeudellista tyhjiötä. Kun vuoden 2003 liittymissopimus on kerran allekirjoitettu, ja jollei niiden erityisten menettelyjen soveltamisesta muuta johdu, joista kyseisessä sopimuksessa määrätään esimerkiksi vuoden 2003 liittymisasiakirjan 41 tai 42 artiklalla käyttöön otettujen toimenpiteiden kaltaisista tietyn tyyppisistä siirtymäajan toimenpiteistä päättämiseksi, mikään ei näet lähtökohtaisesti estä sitä, että tämän allekirjoittamisen jälkeen ja ennen mainitun liittymissopimuksen voimaantuloa annettavat yhteisön säädökset, joilla myönnetään väliaikaisia poikkeuksia jollekin tulevaisuudessa liittyvälle valtiolle, annetaan suoraan EY:n perustamissopimuksen määräysten perusteella.
- 63 Tällaisilla poikkeussäännöksillä, joita on tarkoitus soveltaa ainoastaan sillä edellytyksellä, että vuoden 2003 liittymissopimus tosiasiallisesti tulee voimaan, ja vasta kyseisestä voimaantulopäivästä lukien, ei nimittäin voida, toisin kuin neuvosto on väittänyt, rikkoa EY 249 artiklan 2 ja 3 kohtaa ja EY 299 artiklaa, joiden mukaan toimielinten antamia säädöksiä sovelletaan jäsenvaltioihin, eikä mainitun liittymissopimuksen 2 artiklan 2 ja 3 kohtaa.

- 64 Yhtäältä tällaisia erityisiä säännöksiä, kuten sitä paitsi niitä säädöksiäkin, joihin ne on sisällytetty ja/tai joista niillä poiketaan, sovelletaan liittyviin valtioihin vasta siitä päivästä lukien, jolloin liittyminen toteutuu ja jolloin ne saavat jäsenvaltion aseman.
- 65 Toisaalta se, että vuoden 2003 liittymissopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa määrätään, että mainittu sopimus tulee voimaan vasta 1.5.2004, ja se, että tämän saman artiklan 3 kohdassa määrätään, että kyseisestä periaatteesta poiketen mainitun sopimuksen tietyt määräyksiä voidaan soveltaa etukäteen, ei vaikuta mahdollisuuteen säätää säädöksissä, joita ei ole annettu kyseisen sopimuksen perusteella vaan itse EY:n perustamissopimuksen perusteella, edellytyksistä, joilla tällaisia liittymissopimuksen allekirjoittamisen ja sen voimaantulon välisenä aikana annettuja säädöksiä sovelletaan tuleviin jäsenvaltioihin sen jälkeen kun liittyminen on toteutunut.
- 66 Sitä vastoin on korostettava, että yhteisön toimielimet ovat tällaisten säädösten osalta, jotka on siis annettava sen ajanjakson kuluessa, joka jää liittymissopimuksen allekirjoittamispäivän ja mainitun liittymisen toteutumisen välille, täysin tietoisia uusien jäsenvaltioiden liittymisen lähestymisestä, kun taas näillä on mahdollisuus vedota tarvittaessa omiin etuihinsa muun muassa tiedonsaanti- ja neuvottelumenettelyllä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 39/81, 43/81, 85/81 ja 88/81, Halyvourgiki ja Helleniki Halyvourgia v. komissio, tuomio 16.2.1982, Kok. 1982, s. 593, 10 kohta).
- 67 Saatuaan tiedon siitä, että uusia yhteisön säädöksiä annetaan, tulevat jäsenvaltiot voivat siis lähtökohtaisesti mainitun menettelyn yhteydessä samoin kuin käyttämällä hyväkseen niillä neuvostossa olevaa tarkkailijan asemaa turvautua kyseisten erityisten mekanismien antamiin vuoropuhelu- ja yhteistyömahdollisuuksiin ja vedota siihen intressiin, joka niillä on saada tarvittavat siirtymäkauden poikkeukset, kun otetaan esimerkiksi huomioon se, että niiden olisi mahdoton varmistaa sitä, että mainittuja säädöksiä sovelletaan välittömästi liittymisen ajankohtana, tai se, että tällaisesta soveltamisesta voisi aiheutua hyvin merkittäviä taloudellisia ja yhteiskunnallisia ongelmia.

- 68 Juuri tällaisten mekanismien turvin näin vedotut erityiset intressit voidaan muun muassa asianmukaisesti punnita yhteisön yleisen edun kanssa ja nykyisten ja tulevien jäsenvaltioiden välistä yhdenvertaisuutta, lojaalisuutta tai yhteisvastuuta koskeviin periaatteisiin liittyvät näkökohdat, joihin Puolan hallitus on vedonnut, voidaan tarvittaessa tuoda esiin.
- 69 Näiden käyttöön otetulle liittymisprosessille ominaisten erityisten mekanismien olemassaolo vahvistaa näin ollen sen, että riidanalaisella direktiivillä käyttöön otetut lisäpoikkeukset olisi pitänyt antaa lähtökohtaisesti perustamissopimuksessa määrättyä normaalia lainsäädäntömenettelyä noudattaen, eikä vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklassa määrätyn erityisen menettelyn perusteella.
- 70 Samoin ei voida hyväksyä sitä neuvoston väitettä, jonka mukaan oli kiireellistä antaa tällaiset lisäpoikkeukset mainitun 57 artiklan perusteella jo ennen sitä päivää, jolloin direktiivin 2003/54 noudattamisen edellyttämät säännökset oli saatettava voimaan, sen sijaan, että olisi noudatettu yhteispäätösmenettelyä, joka vaatii paljon enemmän aikaa; tarkoituksena oli näin välttää oikeudellinen epävarmuus ja Viron sähkömarkkinoiden toimijoiden perusteltujen etujen loukkaaminen.
- 71 Yhtäältä, kuten tämän tuomion 66–68 kohdassa on korostettu, silloin kun yhteisöllä on tarkoitus antaa lainsäädäntötoimi sen ajanjakson kuluessa, joka jää vuoden 2003 liittymissopimuksen allekirjoittamisen ja sen voimaantulon välille, mahdollisten siirtymäajan poikkeusten myöntäminen liittyvälle valtiolle sen säädöksen säännöksiä soveltamisen osalta, joka näin on tarkoitus antaa, voidaan näet toteuttaa tiedonsaanti- ja neuvottelumenettelyllä.

- 72 Tältä osin kukaan asianosaisista tai muista osapuolista ei ole lisäksi toimittanut tietoja, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että mainittua tiedonsaanti- ja neuvottelumenettelyä ei säännönmukaisesti ole noudatettu ja että Viron hallitus ei ole kyseisessä menettelyssä määrätyn mukaisesti voinut vedota intresseihinsä siihen direktiiviä koskevaan ehdotukseen nähden, jonka seurauksena direktiivi 2003/54 annettiin (ks. vastaavasti em. asia Halyvourgiki ja Helleniki Halyvourgia v. komissio, tuomion 15 kohta).
- 73 Toisaalta, ja kuten parlamentti on huomauttanut, kun komission ehdotus on kerran saatettu neuvoston käsiteltäväksi, neuvostolla on tarvittaessa mahdollisuus kiinnittää parlamentin huomiota siihen, että tietty säädös on mahdollisesti annettava kiireellisesti. EY 251 artiklassa määrätystä yhteispäätösmenettelyssä ei näet ole mitenkään poissuljettua, etteikö lainsäädäntöä voitaisi antaa suhteellisen nopeasti varsinkin, jos parlamentin ja neuvoston välillä ei ole merkittäviä mielipide-eroja.
- 74 Siltä osin kuin on kyse oikeudellisesta epävarmuudesta, joka voi mahdollisesti seurata normaaliin lainsäädäntömenettelyyn väistämättä kuluva ajasta, on todettava, että se voitaisiin korjata, kuten komissio on perustellusti väittänyt, ainoastaan säätämällä, että vaaditulla siirtymäajan poikkeuksella, jos siitä päätetään, on mahdollisesti taannehtiva vaikutus.
- 75 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa tältä osin, että vaikka oikeusvarmuuden periaate pääsääntöisesti estää sen, että yhteisön säädöksen soveltamisen alkamisajankohta on aikaisempi kuin sen julkaisuajankohta, tilanne voi poikkeuksellisesti olla toinen, jos saavutettava päämäärä sitä edellyttää ja jos asianomaisten perusteltua luottamusta kunnioitetaan asianmukaisella tavalla (ks. asia C-331/88, Fedesa ym., tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4023, 45 kohta ja em. asia parlamentti v. neuvosto, tuomion 21 kohta).

76 On vielä korostettava olevan tosin mahdollista, kuten etenkin Puolan hallitus on väittänyt, että se, että vuoden 2003 liittymisasiakirjassa ei ole sellaista yleistä määräystä, jonka perusteella voidaan päättää siirtymäajan poikkeuksista siltä osin kuin on kyse vuoden 2003 liittymissopimuksen allekirjoittamispäivän ja sen voimaantulopäivän välillä annettujen säädösten soveltamisesta uusiin jäsenvaltioihin, ja se, että tähän tarkoitukseen on olemassa pelkästään tiedonanto- ja neuvottelumenettely, osoittautuvat jälkeensä riittämättömiksi. On myös mahdollista, että kyseinen seikka on syynä sille, että Bulgarian tasavallan ja Romanian liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, annetun asiakirjan (EUVL 2005, L 157, s. 203) 55 artiklassa, johon eri osapuolet vetoavat ja jonka tarkoitus on samankaltainen kuin vuoden 2003 liittymisasiakirjan 55 artiklan, määrätään nimenomaisesti, että neuvoston toimivalta toteuttaa siirtymäajan poikkeuksia koskee myös toimielinten liittymissopimuksen allekirjoittamispäivän ja liittymispäivän välisenä aikana antamia säädöksiä. Se, että vuoden 2003 liittymisasiakirjaan kätkeytyy tältä osin mahdollisia puutteellisuuksia, ei kuitenkaan voi oikeuttaa käyttämään virheellistä oikeudellista perustaa.

77 Kaikesta edellä olevasta seuraa, että riidanalaisella direktiivillä käyttöön otettuja lisäpoikkeuksia, joista on kyse tämän tuomion 53 kohdassa, ei voitu pätevästi antaa vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella.

78 Tästä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste on perusteltu siltä osin kuin sen kohteena on mainittujen lisäpoikkeusten lainvastaisuus.

Toinen kanneperuste

- 79 Koska ensimmäisen kanneperusteen tutkinnan johdosta on voitu ainoastaan todeta, että riidanalainen direktiivi on osittain lainvastainen, on tutkittava toinen kanneperuste, joka koskee mainitun direktiivin perustelujen puutteellisuutta, jotta voidaan tarkastaa, ettei direktiivi ole kokonaan lainvastainen tämän toisen perusteen johdosta.
- 80 Parlamentti väittää tässä toisessa kanneperusteessa, että riidanalaisessa direktiivissä ei selitetä sitä, tehdäänkö sillä, ja missä määrin, liittymisestä johtuva mukautus, eikä niitä syitä, joiden vuoksi on käytetty sellaista poikkeuksellista oikeudellista perustaa, jollaisena vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklaa on pidettävä ja jolla poiketaan tavallisesta lainsäädäntömenettelystä. Lisäksi mainitun direktiivin johdanto-osaa ei ole muutettu siihen nähden, mitä tämän tuomion 24 kohdassa tarkoitettu komission ehdotus sisältää, vaikka kyseinen ehdotus perustuu EY 47 artiklan 2 kohtaan, EY 55 artiklaan ja EY 95 artiklaan, eikä tämän eroavaisuuden osalta ole annettu mitään selitystä.
- 81 Tältä osin on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 253 artiklan mukainen perusteluvollisuus määräytyy kyseisen säädöksen, päätöksen tai muun toimenpiteen luonteen mukaan. Vaikka näistä perusteluista onkin selkeästi ja yksiselitteisesti ilmevä toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden, perusteluissa ei kuitenkaan tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevia yksityiskohtia. Tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimenpiteen perustelut EY 253 artiklassa asetetut vaatimukset, on näet otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (ks. mm. asia C-15/00, komissio v. EIP, tuomio 10.7.2003, Kok. 2003, s. I-7281, 174 kohta).

- 82 Tässä tapauksessa, kuten neuvosto ja Viron hallitus ovat perustellusti väittäneet, riidanalaisen direktiivin johdanto-osassa viitataan Viron tasavallan esittämään pyyntöön, vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI kyseiselle jäsenvaltiolle myönnettyyn siirtymäajan poikkeukseen direktiivin 96/92 osalta, julistukseen nro 8, direktiivillä 2003/54 nopeutettuun sähkömarkkinoiden avaamiseen ja lopuksi Viron öljyliuskealan erityispiirteisiin ja niihin vaikeuksiin, joita kyseiselle alalle aiheutuisi, jos riidanalaisessa direktiivissä säädettyjä siirtymätoimenpiteitä ei olisi, ja ne, joita toimenpide koskee, voivat saada tämän johdanto-osan perusteella riittävästi selville mainittujen siirtymätoimenpiteiden syyt, ja toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia niiden laillisuuden.
- 83 Näiden seikkojen perusteella etenkin yhteisöjen tuomioistuin voi valvoa yhteisön lainsäätäjän vahvistaman oikeudellisen perustan perusteltavuuden, eikä tämän viimeksi mainitun valitsema oikeudellinen perusta, jonka on riidanalaisen direktiivin perustelukappaleissa nimenomaisesti todettu olevan vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artikla, edellytä yksityiskohtaisempia perusteluja. Se, että neuvosto ei ole vahvistanut komission ehdottamaa oikeudellista perustaa, ei myöskään edellytä yksityiskohtaisempia perusteluja tältä osin.
- 84 Tämän perusteella toinen kanneperuste on todettava perusteettomaksi.

Riidanalaisen direktiivin osittainen kumoaminen

- 85 Kuten tämän tuomion 77 ja 78 kohdasta ilmenee, ensimmäinen kanneperuste on todettu osittain perustelluksi siltä osin kuin riidanalaisella direktiivillä käyttöön otettuja lisäpoikkeuksia ei voitu pätevästi antaa vuoden 2003 liittymisasiakirjan 57 artiklan perusteella.

- 86 Tältä osin on huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön säädöksen osittainen kumoaminen on mahdollista vain silloin, kun ne osat, joiden kumoamista on vaadittu, ovat sellaisia, että ne voidaan erottaa säädöksen muista osista (ks. mm. asia C-244/03, Ranska v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 24.5.2005, Kok. 2005, s. I-4021, 12 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 87 Tässä tapauksessa riidanalaisella direktiivillä käyttöön otetut lisäpoikkeukset voidaan erottaa hyvin mainitun direktiivin muista osista; tällä direktiivillä on – kuten sen 1 artiklasta, luettuna sen toisen ja kahdeksannen perustelukappaleen valossa, ilmenee – kaksi tarkoitusta eli yhtäältä ottaa huomioon direktiivissä 2003/54 säädetyn järjestelmän yhteydessä Viron tasavallalle vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä VI direktiivin 96/92 osalta aikaisemmin myönnetty siirtymäkausi ja toisaalta myöntää ajanjaksolle 2009–2012 lisäpoikkeus asettamalla samalla velvollisuus panna direktiivin 2003/54 21 artikla täytäntöön asteittain.
- 88 Tästä seuraa, että riidanalainen direktiivi on kumottava siltä osin kuin siinä myönnetään Virolle direktiivin 2003/54 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdan soveltamisesta poikkeus, joka on voimassa 31.12.2008 jälkeen, sekä asetetaan tähän liittyen velvollisuus taata markkinoiden avaaminen pelkästään osittain siten, että markkinoiden avautumisaste on 1.1.2009 35 prosenttia kulutuksesta, ja velvollisuus ilmoittaa vuosittain vähimmäiskulutuskäytännöt, jotka oikeuttavat loppukäyttäjät vaatimukset täyttävän asiakkaan asemaan.

Kumoamisen ajalliset vaikutukset

- 89 Neuvosto vetoaa EY 231 artiklan 2 kohtaan ja tarpeeseen välttää Viron sähköalan taloudellisten toimijoiden ja investoijien sekä asianomaisten työntekijöiden joutu-

minen epävarmaan tilanteeseen ja vaatii tältä osin Viron hallituksen ja komission tukemana yhteisöjen tuomioistuinta – siinä tapauksessa, että se kumoaa riidanalaisen direktiivin – pitämään mainitun säädöksen vaikutukset voimassa siihen saakka, kunnes uusi direktiivi annetaan.

- 90 Parlamentti korostaa, että sen kanne ei koske Viron tasavallan tekemän poikkeushakemuksen aineellista perusteltavuutta vaan yksinomaan sitä oikeudellista perustaa, jonka nojalla riidanalainen direktiivi annettiin, ja se toteaa, ettei se halua ottaa kantaa tähän neuvoston pyyntöön.
- 91 Tältä osin on korostettava, että mainittu pyyntö on esitetty siltä varalta, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa riidanalaisen direktiivin mahdollisesti kokonaan.
- 92 Riidanalainen direktiivi kumotaan kuitenkin tässä tapauksessa ainoastaan osittain tämän tuomion 88 kohdassa tarkennetuilta osin, kun taas riidanalaisessa direktiivissä säädetty tilapäinen poikkeus direktiivin 2003/54 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohtaan pysyy voimassa 31.12.2008 saakka. Tämän perusteella ei ole tarvetta ottaa kantaa neuvoston edellä mainittuun pyyntöön.

Oikeudenkäyntikulut

- 93 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli

on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 69 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään kuitenkin, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan. Koska tässä tapauksessa parlamentti on vaatinut, että neuvosto veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska neuvosto on pääosin hävinnyt asian, neuvosto on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Saman työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan Puolan tasavalta, Viron tasavalta ja komissio, jotka ovat väliintulijoita, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY muuttamisesta tiettyjen säännösten Viroon soveltamisen osalta 28.6.2004 annettu neuvoston direktiivi 2004/85/EY kumotaan siltä osin kuin siinä myönnetään Virolle sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta 26.6.2003 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/54/EY 21 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdan soveltamisesta poikkeus, joka on voimassa 31.12.2008 jälkeen, sekä asetetaan tähän liittyvä velvollisuus taata markkinoiden avaaminen pelkästään osittain siten, että markkinoiden avautumisaste on 1.1.2009 35 prosenttia kulutuksesta, ja velvollisuus ilmoittaa vuosittain vähimmäiskulutussmäärät, jotka oikeuttavat loppukäyttäjät vaatimukset täyttävän asiakkaan asemaan.**
- 2) **Kanne hylätään muilta osin.**
- 3) **Euroopan unionin neuvosto veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

- 4) **Puolan tasavalta, Viron tasavalta ja Euroopan yhteisöjen komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Allekirjoitukset